ระเบียบวิธีการบรรเลงจะเข้ขั้นสูง
Methodology of Advanced Stage of Ja Khe Playing

ณวัฒน์ หลาวทอง (Nawat Laothong)[1]
สายสุนีย์ หะหวัง (Saisunee Hawang)[2]
อีเมล์ : bgzyber@gmail.com โทรศัพท์ 093-140-5145

(Received: February 22, 2022; Revised: October 20, 2022; Accepted: November 22, 2022)

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ระเบียบวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบรรเลงจะเข้จำนวน 4 ท่าน โดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูง แล้วนำมาเรียบเรียงและเผยแพร่ตามวัตถุประสงที่ตั้งไว้ ได้แก่

1) เพื่อศึกษาวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญด้านการดีดจะเข้ในปัจจุบัน
2) เพื่อเรียบเรียงระเบียบวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูง
3) เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการดีดจะเข้ขั้นสูง

การศึกษาวิจัยพบว่า วิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญการดีดจะเข้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในภาพรวม กลวิธีการบรรเลงต่าง ๆ ที่เป็นอัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีจะเข้ถูกนำไปบรรเลงและตกแต่งทำนองเพลงได้อย่างเหมาะสมตามลักษณะของทำนองเพลงรูปแบบต่างๆ บทเพลงเดี่ยวจะเข้ที่ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประพันธ์ขึ้นใหม่มีลักษณะการใช้กลวิธีเฉพาะของจะเข้ตกแต่งทำนองคล้ายกับบทเพลงเดี่ยวที่มีอยู่แล้วและได้รับการถ่ายทอดมา แสดงให้เห็นถึงวิธีการดีดจะเข้ที่มีรูปแบบการบรรเลงที่ชัดเจนเป็นมาตรฐานให้นักดนตรีจะเข้ในปัจจุบันได้ศึกษาได้อย่างเป็นระบบ วิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญถูกเรียบเรียงออกมาเป็นประเด็นหลัก 5 ประเด็น ได้แก่ 1. พื้นฐานการบรรเลงจะเข้ขั้นสูง 2. เทคนิคที่ใช้ในการบรรเลงจะเข้ขั้นสูง 3. ทางจะเข้ในการบรรเลงจะเข้ขั้นสูง 4. จังหวะและแนวในการดีดจะเข้ขั้นสูง และ 5. บุคลิกภาพในการดีดจะเข้ ประเด็นทั้ง 5 ประเด็นนี้ เป็นแนวทางให้กลุ่มนักดนตรีจะเข้สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อสร้างความสมบูรณ์ให้กับการบรรเลงจะเข้ได้ในระดับหนึ่ง การบรรเลงจะเข้ขั้นสูงที่สมบูรณ์ ผู้บรรเลงต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนด้วยตนเองซ้ำๆ จนเกิดความเชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขการบรรเลงของตนเองอยู่เสมอ

คำสำคัญ : ระเบียบวิธี, การบรรเลงจะเข้ , การบรรเลงจะเข้ขั้นสูง

[1] อาจารย์, สาขาวิชาดนตรีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

[2] อาจารย์, สาขาวิชาดนตรีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ISSN 2586 – 9450 (Print) / ISSN 2697 – 4290 (Online)

Abstract

This research aimed to present the analysis and synthesis results of the methodology in advanced stage of Ja Khe playing by 4 Ja Khe masters. The data collected from documents and interview was analyzed to find the information particularly on advanced stage methodology of Ja Khe playing. Then it was compiled and publicized according to the established objectives:

1) to study the method of Ja Khe playing by the masters of Ja Khe in the present times.

2) to compile the advanced stage methodology of Ja Khe playing.

3) to establish guideline for developing advanced stage methodology of Ja Khe playing.

The researcher focused his study on the methodology of Ja Khe solo in the advanced stage. This is because pieces of music for Ja Khe solo is full of sophisticated techniques of Ja Khe playing. It was found in this study that, in the overview, the performances of Ja Khe by the masters have similarities. The techniques that are unique of Ja Khe instrument are properly used in performing and enriching various kinds of tunes. Solo songs that the masters newly composed by himself also have enrichment of the tune similar to that of traditional songs. It shows that the playing of Ja Khe instrument has distinctive forms that can function as the standard for Ja Khe musicians today to systematically study. Advanced stage of Ja Khe playing but the masters can be compiled into 5 principles: (1) foundation of advanced Ja Khe playing, (2) techniques of advanced Ja Khe playing, (3) scales of advanced Ja Khe playing, (4) rhythm and tempo of advanced Ja Khe playing, and (5) manner of Ja Khe player while playing the instrument. These five principles can be the guidance for Ja Khe musicians to perfect their skill in Ja Khe playing up to a level. The highest state of advanced Ja Khe playing can only be attained by constant practice of the musician until he or she becomes a master, as well as the diligence in improving one's own performance.

Keywords : Methodology , Ja Khe Playing , Advanced Stage of Ja Khe Playing

บทนำ

จะเข้เป็นเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทยประเภทดีด ที่ได้รับความนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายทั้งบรรเลงเดี่ยวและบรรเลงรวมวง มีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการสันนิษฐานว่า คงจะเล่นกันเป็นสามัญมาแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ในแผ่นดินของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และคงเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งอาจจะนำเข้ามาบรรเลงอยู่ในวงเครื่องสายไทยอยู่แล้วก็ได้ เพราะมีกล่าวในกฎมณเฑียรบาลข้อที่ 20 ว่า “...ร้องเพลงเรือเป่าปี่ เป่าขลุ่ย ดีดจะเข้ กระจับปี่ ตีโทน โห่ร้องนี่นั่น...” จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 2 จะเข้จึงเข้าร่วมบรรเลงอยู่ในวงมโหรีคู่กับกระจับปี่ เมื่อมีคนหันมาดีดจะเข้มากขึ้น กระจับปี่เลยหายไปในปัจจุบัน จะเข้จึงเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทอยู่ในวงมโหรี โดยบรรเลงเป็นเครื่องนำคู่ไปกับระนาดเอกและซอด้วง (มนตรี ตราโมท. 2538 : 18) สำหรับวงเครื่องสายไทยนั้น มนตรี ตราโมท (2538 : 22) กล่าวว่า “วงเครื่องสายไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยามีพร้อมบริบูรณ์อยู่แล้ว คือ มีซอด้วง ซออู้ จะเข้ ขลุ่ย เป็นเครื่องบรรเลงทำนอง โทน ทับ และฉิ่งเป็นเครื่องประกอบจังหวะ” และพัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน เป็นวงเครื่องสายไทยเครื่องเดี่ยว วงเครื่องสายไทยเครื่องคู่ และจะเข้ก็เป็นเครื่องดนตรีบรรเลงนำและเป็นเครื่องดนตรีหลักในการดำเนินทำนอง โดยจะดำเนินทำนองด้วยวิธีเก็บและสอดแทรกกับเครื่องดำเนินทำนองอื่น ๆ และแยกลีลาบ้างอยู่ในวงเครื่องสายไทยประเภทต่าง ๆ เช่น วงเครื่องสายผสม วงเครื่องสายปี่ชวา

นอกจากบทบาทในการบรรเลงรวมวงต่าง ๆ แล้ว จะเข้ยังเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมนำมาบรรเลงเดี่ยวอวดฝีมือของนักดนตรีได้ดีอีกชิ้นหนึ่ง ซึ่งในการบรรเลงเดี่ยวนั้น ผู้บรรเลงจะต้องใช้ความสามารถในการบรรเลงสูง เนื่องจากเพลงเดี่ยวมีการตกแต่งกลเม็ดเด็ดพรายต่าง ๆ อย่างวิจิตรพิสดาร แสดงให้เห็นถึงความแม่นยำในการจดจำทำนอง เม็ดพราย และวิธีการที่ครูผู้แต่งได้ประดิษฐ์ไว้อย่างถูกต้อง แต่เมื่อเกิดการลืมเพลงในขณะบรรเลงอยู่นั้นผู้บรรเลงจะต้องใช้สติปัญญาในการแก้ปัญหาให้กลับมาบรรเลงได้อย่างถูกต้องเหมือนเดิม วิธีหนึ่งคือใช้วิธีการแปรทำนองจากทางฆ้องวงใหญ่ให้เป็นทำนองเครื่องดนตรีของตนเอง เพียงแต่ทำนองที่เกิดขึ้นจากการแปรทำนองนั้น จะมีความพิเศษกว่าทำนองที่ใช้บรรเลงรวมวงโดยทั่วไปให้เหมาะสมกับเป็นเพลงเดี่ยว (สุธารณ์ บัวทั่ง.2553: สัมภาษณ์)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า จะเข้ เป็นเครื่องดนตรีไทยชนิดหนึ่งที่มีวิวัฒนาการ และพัฒนาการอยู่กับสังคม วัฒนธรรมและประเพณีไทยมาอย่างต่อเนื่องและยังปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ด้วยวิธีการบรรเลงที่มีอัตลักษณ์และมีบทบาทการบรรเลงที่ชัดเจน ทำให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเครื่องดนตรีจะเข้หลายมิติ เช่น

รุ่งธิวา กิจมี (2540) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างและบรรเลงจะเข้ ประวัติความเป็นมา และความสำคัญของจะเข้ต่อการดนตรีไทย พบว่า จะเข้ได้รับความนิยมในการบรรเลงเดี่ยว บรรเลงในวงเครื่องสายไทย วงมโหรี และประกอบการแสดง ด้านกระบวนการและขั้นตอนการสร้างจะเข้พบว่ามีขั้นตอนที่ละเอียดอ่อนซับซ้อนพิถีพิถัน โดยครูเอื้อ ฉัตรเฉลิม เป็นช่างผู้มีฝีมือในการการสร้างจะเข้ที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับทั่วไปในมาตรฐานเสียงจะเข้ที่มีความชัดเจน ก้องกังวานดังฉ่ำทุกสายและมีรูปทรงที่สวยงาม สำหรับการบรรเลงจะเข้ พบว่า มีวิธีการบรรเลง เม็ดพราย และการประดับทำนองที่วิจิตรพิสดาร เช่น การสะบัด การรัว การขยี้ ฯลฯ นอกจากนี้ เหมราช เหมหงษา (2541 : 1- 264) ยังได้

ISSN 2586 – 9450 (Print) / ISSN 2697 – 4290 (Online)

วิจัยวิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ : การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 จนถึงปัจจุบัน และการศึกษาความรู้ในเชิงทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ รวมทั้งกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ แต่เดิมในสมัยโบราณมักนิยมให้เรียนรู้วิชาทฤษฎีจากให้ปฏิบัติจริง ซึ่งในปัจจุบันความรู้ในเชิงทฤษฎีและความรู้ในเชิงปฏิบัตินั้นนับเป็นสิ่งสำคัญเท่าๆกัน เพราะเหตุว่าความรู้ในเชิงปฏิบัติได้ถูกนำมาสร้างให้เกิดความรู้ในเชิงทฤษฎีขึ้น

ในมิติของการศึกษาในระบบ นิภา โสภาสัมฤทธิ์ (2541 : 1 - 179) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของชุดการสอนเรื่องแบบฝึกทักษะการดีดจะเข้เบื้องต้นสำหรับนักเรียนชั้นต้นปีที่ 1 วิชาเอกจะเข้ วิทยาลัยนาฏศิลป์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เรียนด้วยชุดการสอนเรื่องแบบฝึกทักษะการดีดจะเข้เบื้องต้น มีพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจสูงกว่าก่อนเรียน ผลการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลคะแนนทักษะการดีดจะเข้เพลงที่กำหนดมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 85.05 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นความพยายามในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนเครื่องดนตรีจะเข้ในระบบการศึกษา เพื่อพัฒนาให้มีมาตรฐานทางด้านทฤษฎีและการปฏิบัติที่ชัดเจน

กลุ่มของผู้เล่นจะเข้ ศักรินทร์ สู่บุญ (2553 : 74-76) ได้ศึกษากลุ่มศิลปินที่เชี่ยวชาญและมีชื่อเสียงในด้านการบรรเลงจะเข้ในสมัยต่างๆ พบว่าสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นั้นมีศิลปินที่เชี่ยวชาญมากมายหลายท่าน เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 5 ผู้ที่ถือว่ามีชื่อเสียงในฝีมือการบรรเลงจะเข้ ได้แก่ พระราชชายาเจ้าดารารัศมี เจ้าบัวชุม เจ้าบุญปั้น เป็นต้น แต่หลักฐานสำคัญที่เกี่ยวกับนักจะเข้อย่างเป็นทางการ คือหลักฐานที่ปรากฏในทะเบียนข้าราชการของกรมมหรสพในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ซึ่งปรากฏนามศิลปินในราชสำนักที่ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ท่านหนึ่งนามว่า “หลวงว่องจะเข้รับ (โต กมลวาทิน)” ท่านได้ถ่ายทอดวิชาการดีดจะเข้ให้กับครูชุ่ม กมลวาทิน ผู้เป็นน้องชาย และครูจ่าง แสงดาวเด่น ลูกศิษย์คนสำคัญที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นนักดีดจะเข้ฝีมือดีมากที่สุดคนหนึ่งของวงเครื่องสายราชสำนักรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 นอกจากนี้ ยังมีนักดีดจะเข้ฝีมือดีอีกหลายท่าน อาทิ ครูแสวง อภัยวงศ์ ที่ได้รับการยกย่องและยอมรับในฝีมือ ต่อมาท่านได้ถ่ายทอดวิชาการดีดจะเข้ให้ครูระตี วิเศษสุรการ จนมีความสามารถและได้รับยกย่องว่าเป็นนักดีดจะเข้หญิงฝีมือเอกของประเทศ นอกจากนี้ ในยุคเดียวกับครูระตีนั้นก็ยังมีมือจะเข้ที่มีชื่อเสียงอีกหลายท่าน เช่น ครูทองดี สุจริตกุล ครูนิภา อภัยวงศ์ ครูแอบ ยุวณวนิช นางมหาเทพกษัตริยสมุห (บรรเลง สาคริก) เป็นต้น และในยุคต่อมา ครูจะเข้ที่มีชื่อเสียง เช่น ครูสุธารณ์ บัวทั่ง ครูปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ครูสหรัฐ จันทร์เฉลิม ครูศิวศิษฏ์ (บัญชา) นิลสุวรรณ และครูศักรินทร์ สู่บุญ เป็นต้น ศิลปินผู้เชี่ยวชาญที่ปรากฏขึ้นในแต่ละสมัย นับได้ว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเรียนการสอน การถ่ายทอด และกำหนดแนวทางการบรรเลงจะเข้ให้แก่นักดีดจะเข้รุ่นต่อมาเป็นอย่างมาก

ในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีจะเข้ดังที่ได้ยกตัวอย่างมานั้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเครื่องดนตรีจะเข้ที่เป็นเครื่องดนตรีประเภทดีดชิ้นหนึ่งที่มีบทบาทในวัฒนธรรมดนตรีไทยมีพัฒนาการในด้านการบรรเลง การถ่ายทอดและสืบทอดจากศิลปินจะเข้ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตัวมาอย่าง

ต่อเนื่อง และจากการศึกษาองค์ความรู้ในมิติต่างๆ นั้น ผู้วิจัยยังเล็งเห็นถึงประเด็นการศึกษาในด้านระเบียบวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการดีดจะเข้ ซึ่งศิลปินแต่ละท่านได้ฝึกฝน สั่งสม เกิดความแตกฉานจนกลายเป็นลักษณะของตนเอง นำมาสังเคราะห์ให้เกิดเป็นองค์ความรู้ เติมเต็มในมิติการศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีจะเข้ เพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาดนตรีไทยด้านการพัฒนาการบรรเลงเครื่องดนตรีจะเข้และเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับการดำเนินงานของสำนักมาตรฐานอุดมศึกษาสำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (2544) ซึ่งได้จัดทำเกณฑ์มาตรฐานดนตรีไทยและเกณฑ์การประเมินการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยแต่ละชนิดรวมถึงเครื่องดนตรีจะเข้ด้วย โดยดำเนินการในกำกับมาตรฐานของคณะกรรมการที่กรมศิลปากรแต่งตั้งขึ้นพิจารณาให้ความเห็นและรับรองความเป็นมาตรฐาน เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาและเทียบประสิทธิภาพของบุคคลอย่างเป็นรูปธรรม เสริมองค์ความรู้ที่จำเป็นของวิชาชีพให้มีความครบครันต่อการใช้ประโยชน์ในการประกอบวิชาชีพ เพื่อพัฒนาวิชาชีพให้ก้าวหน้าและยั่งยืนได้โดยไม่เสียรูปของความเป็นวัฒนธรรมดนตรีไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญด้านการดีดจะเข้ในปัจจุบัน
2. เพื่อเรียบเรียงระเบียบวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูง
3. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการดีดจะเข้ขั้นสูง

การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาระเบียบวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีจะเข้ในมิติต่างๆ โดยเฉพาะด้านการบรรเลงจะเข้ ซึ่งมีการศึกษาไว้ในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวความคิดในการทำวิจัยดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อมูลจากตำรา หนังสือ เอกสารอ้างอิง รายงานทางวิชาการ วารสาร นิตยสาร ฯลฯ ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องและเป็นประโยชน์กับการวิจัย ประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับ ความหมายของดนตรี สาระของดนตรีไทย บทบาทของดนตรีไทย วิธีฝึกหัดดนตรีไทย การถ่ายทอดดนตรีไทย มาตรฐานวิชาชีพดนตรีไทย และเครื่องดนตรีจะเข้

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีจะเข้ในมิติต่างๆ เป็นงานวิจัยที่เคยมีผู้ที่ทำไว้แล้ว เพื่อใช้ในการอ้างอิงกับการศึกษาวิจัยเรื่องระเบียบวิธีการบรรเลงจะเข้ขั้นสูง

ISSN 2586 – 9450 (Print) / ISSN 2697 – 4290 (Online)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

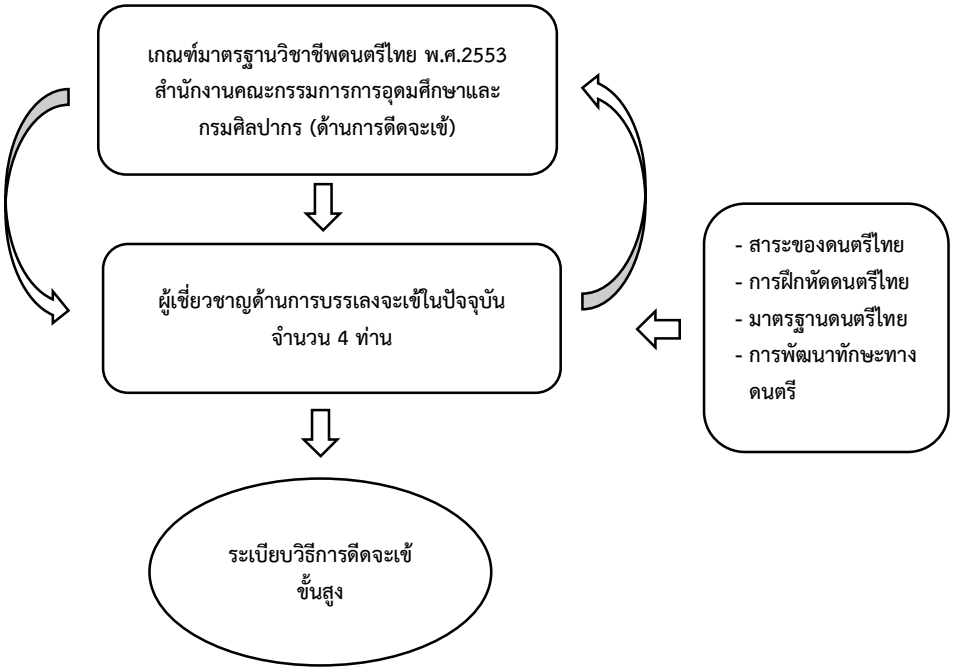

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเกตและการถ่ายทอดโดยตรงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบรรเลงจะเข้ที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับทางด้านฝีมือการบรรเลงจะเข้ จำนวน 4 ท่านเพื่อให้ได้ข้อมูลด้านกระบวนการดีดจะเข้ขั้นสูง ซึ่งแบ่งวิธีวิจัยเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางในการวิจัย

ขั้นที่ 2 กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants)

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระเบียบวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูง ดังนี้

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ครูสุธารณ์ บัวทั่ง ศาสตราจารย์ ดร.ขำคม พรประสิทธิ์ รองศาสตราจารย์ณรงค์ เขียนทองกุล และอาจารย์อภิชัย พงษ์ลือเลิศ

2.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลรอง ได้แก่ ลูกศิษย์ นักดีดจะเข้ทั่วไป และผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.1 สร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร บทความและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3.2 สร้างแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

3.3 สร้างแบบบันทึกภาคสนาม

3.4 ตรวจสอบความตรงของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสังเกต ข้อมูลเอกสาร บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

4.2 นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดกลุ่มข้อมูลตามวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล อภิปรายและข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ใช้การตีความสร้างข้อสรุปและนำเสนอเป็นความเรียง มีภาพและตารางประกอบการอธิบาย

ผลการวิจัย

1. วิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญด้านการดีดจะเข้ในปัจจุบัน

จากการศึกษาวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญการดีดจะเข้ในปัจจุบันจำนวน 4 ท่าน ได้แก่ ครูสุธารณ์ บัวทั่ง ศาสตราจารย์ ดร.ขำคม พรประสิทธิ์ รองศาสตราจารย์ณรงค์ เขียนทองกุล และอาจารย์อภิชัย พงษ์ลือเลิศ โดยใช้เพลงเดี่ยวเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย เนื่องจากเพลงเดี่ยวเป็นบทเพลงขั้นสูงที่นักดนตรีไทยนิยมบรรเลงเพื่อการอวดฝีมือของนักดนตรี และมักประพันธ์ขึ้นด้วยภูมิปัญญาของครูหรือศิลปินที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในระดับแตกฉาน สามารถใช้กลวิธีการบรรเลงเฉพาะของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดในการดำเนินทำนองอย่างวิจิตรพิศดาร

ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญการดีดจะเข้ทั้ง 4 ท่านมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในภาพรวม แต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียดวิธีการเรียกชื่อของกลวิธีบางอย่าง เช่น การดีดปริบและการดีดโปรยเสียง เป็นต้น หัวใจสำคัญของการดีดจะเข้ขั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ท่าน อยู่ที่พื้นฐานการดีดไม้ดีดออกและไม้ดีดเข้าที่ต้องมีคุณภาพเสียงที่ดังชัดเจน สม่ำเสมอทั้งไม้ดีดออกและไม้ดีดเข้า ไม่มีอาการที่เรียกว่า “โขยก” เนื่องจากการดีดไม้ดีดออกไม้ดีดเข้าเป็นกลวิธีการผลิตเสียงในการบรรเลงกลวิธีเฉพาะอื่นๆ ของจะเข้ทั้งหมด ได้แก่ การดีดเก็บ การดีดรัวหรือดีดกรอ การดีดสะบัด การดีดทิงนอย การดีดกระทบสาย การดีดปริบ การดีดรูดสาย การดีดขยี้ และการดีดโปรยเสียง กลวิธีเหล่านี้มาจากพื้นฐานของการดีดไม้ดีดเข้าไม้ดีดออกที่มีคุณภาพทั้งสิ้น

2. เรียบเรียงระเบียบวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูง

ผลการศึกษาวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบรรเลงจะเข้ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผู้วิจัยพบข้อมูลด้านการบรรเลงจะเข้จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่านที่มีความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันบ้างในการเรียกชื่อกลวิธีการบรรเลงบางอย่าง จากนั้นนำมาเรียบเรียงเป็นระเบียบวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงตามหัวข้อต่างๆ โดยอิงเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพดนตรีไทย พ.ศ.2553 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาด้านการดีดจะเข้เป็นแนวทาง โดยพบว่าระเบียบวิธีการบรรเลงจะเข้ขั้นสูง ประกอบด้วยกลวิธีต่างๆ ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เป็นมาตรฐานการบรรเลงของเครื่องดนตรีจะเข้ประกอบด้วยกลวิธีต่างๆ ดังต่อไปนี้

ISSN 2586 – 9450 (Print) / ISSN 2697 – 4290 (Online)

การบรรเลงจะเข้โดยระเบียบปฏิบัติในเบื้องต้น เริ่มจากท่าทางการนั่งของผู้บรรเลงที่ถูกต้องเหมาะสมโดยลำตัวตรงไม่คดงอ เพื่อส่งเสริมให้ผู้บรรเลงสามารถบรรเลงทำนองเพลงต่าง ๆ ให้บรรลุถึงสุนทรียะของการบรรเลงจะเข้ได้อย่างดี ประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1) ท่าจับจะเข้ (เมื่อพันไม้ดีดเรียบร้อยแล้ว)

1.1 แขนอยู่ในลักษณะเหยียดตรง ไม่เหยียดเกร็งจนเกินไป

1.2 มือซ้ายใช้นิ้วบังคับเสียงต่างๆ อยู่ในลักษณะโหย่งนิ้ว นิ้วมือไม่เหยียดเกร็งจนเกินไป โดยใช้บริเวณท้องนิ้วกดสาย ทางด้านซ้ายของนม ไม่นิยมกดลงบนนมจะเข้เนื่องจากเสียงจะอับไม่ดังชัดเจน ปลายนิ้วหัวแม่มือแตะไว้ที่ข้างตัวจะเข้เพื่อประคองไว้และจุดยันให้มืออยู่ในระดับที่เหมาะสม

1.3 มือขวา ใช้ดีดสายให้เกิดเสียง ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นแหล่งกำเนิดเสียง ขณะบรรเลงจะเข้ เสียงของจะเข้จะชัดเจนหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับมือขวาเป็นหลัก โดยจะวางมือขวาไว้บริเวณตรงจุดกึ่งกลางระหว่างโต๊ะกับนมที่ 11

2) กลวิธีการดีดจะเข้ ประกอบด้วยกลวิธีต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ดีดไม้ออกและไม้เข้า ให้มีน้ำหนักเสียงเท่ากันทั้งไม้ดีดออกและไม้ดีดเข้า เสียงไม่โยก

2.2 การดีดเก็บ คือการดีดเพิ่มเสียงสอดแทรกให้ถี่ขึ้นกว่าเนื้อทำนองหลัก ถ้าเขียนเป็นโน้ตอักษรไทย 1 ห้องจะมีตัวโน้ตจำนวน 4 ตัว และใช้วิธีการบรรเลงด้วยการใช้ไม้ดีดออก-เข้าสลับกันให้เกิดเสียงชัดเจนดังเสมอกัน การดีดเก็บในการบรรเลงจะเข้ขั้นสูง ไม่ใช่เพียงการปฏิบัติด้วยการดีดออกและดีดเข้าเท่านั้น แต่ต้องดีดเก็บด้วยสำนวนกลอนที่ไพเราะและดำเนินไปตามธรรมชาติการบรรเลงของจะเข้ด้วย

2.3 ดีดรัว คือการดีดไม้ดีดเข้า-ออกสลับกันถี่ ๆ โดยต้องจบด้วยการดีดไม้เข้า ให้แต่ละเสียงดังเสมอกัน นำไปใช้ในกรณีที่ต้องการบรรเลงให้เกิดเสียงที่ยาวต่อเนื่อง มักพบการใช้ร่วมกับการดีดเก็บอยู่เสมอ และปรากฏอย่างชัดเจนในการบรรเลงเที่ยวหวานของเพลงเดี่ยว

2.4 ดีดรูดสาย ประกอบด้วยการบรรเลง 3 ลักษณะได้แก่

2.4.1 ดีดรูดสายลวด ใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ลักษณะเดียวกับการดีดเสียงทิงนอย แล้วดีดรูดที่สายลวดจากเสียงหนึ่งไปหาอีกเสียงหนึ่ง โดยจะรูดจากเสียงต่ำขึ้นไปหาเสียงสูง หรือจากเสียงสูงลงมาหาเสียงต่ำก็ได้ ทั้งนี้เมื่อจบวรรคจะต้องจบลงด้วยไม้ดีดเข้าเสมอ

2.4.2 ดีดรูด (รัว) คือ การรัวไม้ดีดไปพร้อมกับการใช้นิ้วรูดสายจากเสียงหนึ่งไปหาอีกเสียงหนึ่ง สามารถปฏิบัติได้ทั้งสายเอก สายทุ้ม และสายลวด

2.4.3 ดีดรูด (ติ๋ว) คือ การดีดไม้เข้าพร้อมกับใช้นิ้วชี้กดแล้วรูดสายจากเสียงหนึ่งไปอีกเสียงหนึ่ง ทั้งนี้ต้องรูดจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง และโดยปกติรูดขึ้นเป็นคู่ 8 เช่น การดีดโน้ตเสียงโดต่ำไปหาเสียงโดสูง ในเพลงเดี่ยวจีนขิมใหญ่ 2 ชั้น เป็นต้น

2.5 การดีดเสียงทิงนอย เป็นกลวิธีการบรรเลงที่เป็นอัตลักษณ์ของจะเข้อย่างหนึ่ง โดยการใช้นิ้วหัวแม่มือประกบกับนิ้วชี้หรือนิ้วกลางและนิ้วก้อยกับนิ้วนาง ตามลักษณะของทำนองที่จะเอื้อให้ใช้นิ้วบังคับเสียงลักษณะเช่นไร เรียกกลวิธีว่าทิงนอยตามเสียงที่เกิดขึ้นจากการบรรเลง

2.6 การดีดควบเสียงหรือดีดกระทบสาย มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ดีดกระทบ 2 สาย และดีดกระทบ 3 สาย

2.7 การดีดปริบ คือ การดีดเสียงสะบัดที่สั้นและเร็วกว่าเสียงสะบัดปกติ โดยดีดเน้นในตอนท้ายของวรรคเพลง เพื่อเพิ่มความนุ่มนวลของทำนอง ไม่ให้ห้วนเกินไป กลวิธีการดีดปริบนี้มีความแตกต่างในการปฏิบัติของผู้เชี่ยวชาญบางท่าน

2.9 ดีดสะบัดเสียง คือการดีดด้วยไม้ดีด “เข้า – ออก – เข้า” และเพิ่มความเร็วจากการดีดเก็บปกติสองเสียงเป็นสามเสียงในช่วงจังหวะเดียวกัน มีทั้งดีดสะบัดเสียงเดียว ดีดสะบัดสองเสียงและดีดสะบัดสามเสียง โดยการบรรเลงกลวิธีการสะบัดนี้ต้องคำนึงถึง ความชัดเจนของเสียงทุกเสียง

2.10 ดีดขยี้ คือ การบรรเลงเพิ่มเติมให้เสียงถี่ขึ้นเป็น 2 เท่าของการดีดเก็บแต่ยังคงลูกตกเดิม เป็นกลวิธีที่นิยมมากในการบรรเลงเพลงเดี่ยว และเป็นกลวิธีที่เกิดความผิดพลาดในการบรรเลงได้มากที่สุดอีกด้วย ดังนั้นผู้บรรเลงจึงต้องฝึกซ้อมให้มาก

2.11 ดีดตบสาย คือการใช้น้ำหนักนิ้วกดลงตามตำแหน่งแรงกว่าที่กดตามปกติเล็กน้อย ให้เกิดเสียงตามมาหลังการดีดด้วยไม้ดีดเดียว แบ่งออกเป็น

2.11.1 ดีดสายลวดสายเปล่าด้วยไม้ดีดเข้า หลังจากนั้นจัดนิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้เหมือนการดีดทิงนอย แล้วใช้เล็บของนิ้วหัวแม่มือตบนมที่ต้องการให้เกิดหางเสียงตามมาเป็นอีกเสียงหนึ่งตามที่ต้องการด้วยไม้ดีดเดียว

2.11.2 ดีดไม้ดีดเข้า (แต๋ว) ใช้ไม้ดีดเข้าพร้อมกับนิ้วนางกดเสียงใดเสียงหนึ่งของสายที่ต้องการ แล้วใช้นิ้วชี้ตบข้ามไป 1 นมให้เกิดหางเสียงตามมาเป็นคู่ 3 ด้วยไม้ดีดเดียว

2.11.3 ดีดไม้เข้าที่สายเปล่า หลังจากนั้นใช้นิ้วนางหรือนิ้วชี้ตบที่สายที่ดีด และนมที่ต้องการให้เกิดหางเสียงที่ต้องการตามมาด้วยไม้ดีดเดียว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของทำนองเพลง

2.12 การดีดโปรย คือ การกรอไม้ดีดที่นมจะเข้ นมใดนมหนึ่งหรือเสียงใดเสียงหนึ่ง จากนั้นจึงเลื่อนนิ้วมือซ้ายเพื่อเปลี่ยนระดับเสียง โดยส่วนมากเป็นระดับเสียงทางเสียงต่ำ ประมาณ 3 - 4 เสียง หรือเสียงใดตามที่ผู้บรรเลงต้องการจะโปรยเสียงในทำนองนั้นๆ ซึ่งการกรอไม้ดีดจะต้องกรออย่างต่อเนื่องไม่มีการหยุดตลอดการดีดโปรยนั้น คล้ายกับการเอื้อนเสียงของเครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องเป่าและกลุ่มเครื่องสี

สำหรับทางจะเข้ในการบรรเลงจะเข้ขั้นสูงหรือทางเดี่ยว มีการรวบรวมกลวิธีการบรรเลงเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์ของจะเข้นำเสนอสู่ผู้ฟังอย่างมีระเบียบแบบแผน ประดิษฐ์เป็นทำนองที่วิจิตรพิศดารบนโครงสร้างของทำนองเดิม โดยอาศัยลูกตก บันไดเสียง และจังหวะหน้าทับเอาไว้ ทำนองที่คิดประดิษฐ์ขึ้นนั้นจะต้องไม่ดำเนินทำนองอย่างกลอนเพลงโดยทั่วไป ทำนองที่คิดประดิษฐ์ขึ้นจำเป็นต้องใช้วิธีการบรรเลงให้ยากกว่าปกติ จึงจะเรียกได้ว่า “ทางเดี่ยว”

สำหรับแนวการบรรเลงเพลงเดี่ยวจะเข้ในภาพรวมนั้น การบรรเลงทางหวานจะตั้งแนวการบรรเลงที่ช้ากว่าทางเก็บตามระเบียบปฏิบัติในการบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายและเครื่องเป่า แล้วจะค่อยๆเพิ่มความเร็วไปทีละน้อยจนกระทั่งใกล้จะจบท่อนเพลงทางหวาน แนวจะใกล้เคียงกับแนวของทางเก็บเพื่อให้ฟังต่อเนื่อง ไม่เกิดการเปลี่ยนแนวทำนองอย่างกระทันหัน โดยนอกจากการบรรเลงตามระเบียบแบบแผนแล้ว ผู้บรรเลงยังต้องคำนึงถึงบุคลิกภาพในการบรรเลงที่นักดนตรีไทยยึดถือปฏิบัติด้วย

ISSN 2586 – 9450 (Print) / ISSN 2697 – 4290 (Online)

3. แนวทางการพัฒนาการดีดจะเข้ขั้นสูง

เนื่องด้วยการดีดจะเข้ขั้นสูงเป็นลักษณะการบรรเลงที่ปรากฏอยู่ในเพลงเดี่ยว ซึ่งลักษณะของเพลงเดี่ยวจะเข้นั้น เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นจากทำนองหลักโดยมีกลวิธีการบรรเลงที่เป็นอัตลักษณ์ของจะเข้นำมาตกแต่งทำนองเพลงอย่างเหมาะสม

จากตัวอย่างเพลงเดี่ยวที่ประพันธ์โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ท่าน พบว่า ทำนองเดี่ยวจะเข้แต่ละวรรค แต่ละประโยค แต่ละท่อนจะประกอบด้วยกลวิธีการบรรเลงเฉพาะของจะเข้ที่มีความยากง่ายผสมกัน ในลักษณะดังกล่าวจึงอาจเกิดข้อผิดพลาดในการบรรเลงได้ง่าย ดังนั้นผู้บรรเลงจึงต้องใช้ความสามารถและการฝึกซ้อมเป็นอย่างดีจึงจะสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์ โดยการศึกษาวิธีการพัฒนาการดีดจะเข้ขั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ท่าน ให้ทัศนคติที่ตรงกันคือ ผู้บรรเลงสามารถพัฒนาการดีดจะเข้ของตนเองได้ด้วยวิธีการฝึกซ้อมบทเพลงเดี่ยวนั้นๆ ด้วยการกระทำซ้ำให้บ่อยครั้ง ยิ่งบ่อยครั้งเท่าไหร่ผู้บรรเลงจะสามารถสร้างคุณภาพการบรรเลงของตนเองได้มากเท่านั้น

การพัฒนาการดีดจะเข้ที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ ในส่วนของการแก้ไขความไม่สมบูรณ์ของการบรรเลงกลวิธีต่างๆ สามารถเริ่มจากการฝึกปฏิบัติกลวิธีนั้นด้วยแนวจังหวะช้า เมื่อผู้บรรเลงสังเกตพบแล้วว่าคุณภาพเสียงมีความถูกต้องสมบูรณ์ตามกลวิธีนั้นๆ แล้ว จึงเพิ่มอัตราความเร็วขึ้นมาอีกระดับหนึ่งหรืออาจจะเรียกได้ว่าจังหวะปานกลาง หลังจากนั้นจึงฝึกปฏิบัติในอัตราจังหวะปกติ หรืออาจจะให้เร็วกว่าปกติก็ได้ โดยในแต่ละระดับความเร็วให้ผู้บรรเลงฝึกปฏิบัติหลายๆ รอบ เมื่อแก้ไขความไม่สมบูรณ์ของการบรรเลงกลวิธีต่างๆ ได้แล้ว สามารถฝึกปฏิบัติทั้งเพลงโดยใช้รูปแบบเดียวกันได้ ทั้งนี้ผู้บรรเลงจะต้องเป็นผู้สังเกตที่ดี หากมีข้อผิดทำให้เกิดความไม่สมบูรณ์ของการบรรเลง ให้ผู้บรรเลงกลับมาฝึกปฏิบัติแก้ไขความไม่สมบูรณ์นั้นๆ ซ้ำอีก

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบระเบียบวิธีการบรรเลงจะเข้ขั้นสูง โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน ผลของการวิจัยพบว่า วิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญการดีดจะเข้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในภาพรวม กลวิธีการบรรเลงต่างๆ ที่เป็น อัตลักษณ์ของเครื่องดนตรีจะเข้อาจมีการเรียกชื่อต่างกันบ้าง ตามลักษณะของวัฒนธรรมมุขปาฐะ ตามที่พิชญาภา มานะวิริยภาพ (2559: 43) กล่าวว่า *“การถ่ายทอดดนตรีไทยในสมัยอดีตนั้น ยังไม่มีการสอนดนตรีไทยในโรงเรียน ไม่มีเปิดเป็นวิชาและหลักสูตรการเรียนการสอนที่ชัดเจน ครูเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอดวิชาความรู้ ครูเป็นผู้บอกวิชาความรู้แบบปากต่อปากที่เรียกว่ามุขปาฐะ”* การที่มีครูหรือศิลปินที่มีความรู้แตกฉานเกิดขึ้นมากมายในแต่ละยุคสมัยจึงทำให้เกิดการสร้างสรรค์และตกผลึกองค์ความรู้ของตนแล้วถ่ายทอดสู่รุ่น จึงเป็นไปได้ที่จะมีความเหมือนหรือต่างกันบ้างเป็นปกติ จนเมื่อการศึกษาหาความรู้ทางดนตรีไทยเข้าสู่ระบบการศึกษามากขึ้น องค์ความรู้ด้านการบรรเลงต่างๆ จึงถูกจัดระเบียบเกิดแบบแผนทางการบรรเลงอย่างชัดเจน ดังที่ผลการวิจัยของเหมราช เหมหงษา (2541) ที่ได้ทำการวิจัยวิวัฒนาการการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ : การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ความรู้ในเชิงทฤษฎีและความรู้ในเชิงปฏิบัติของกระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 6 ถึงปัจจุบัน พบว่า

“ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ก่อกำเนิดดุริยางคศิลปิน (เอตทัคคะ) ทางการบรรเลงจะเข้ด้วยกันทั้งหมด 6 ท่าน ได้แก่ พระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) หลวงว่องจะเข้รับ (โต กมลวาทิน) นายชุ่ม กมลวาทิน นายสังวาลย์ กุลวัลกี นายจ่าง แสงดาวเด่น และนายแสวง อภัยวงศ์ ดุริยางคศิลปินทั้ง 6 ท่าน ได้ถ่ายทอดทักษะการบรรเลงจะเข้โดยตรงแบบการสอนอย่างไทยโบราณ โดยแต่เดิมในสมัยโบราณมักนิยมให้เรียนรู้วิชาทฤษฎีจากให้ปฏิบัติจริง ซึ่งในปัจจุบันความรู้ในเชิงทฤษฎีและความรู้ในเชิงปฏิบัตินั้นนับเป็นสิ่งสำคัญเท่า ๆกัน เพราะเหตุว่าความรู้ในเชิงปฏิบัติได้ถูกนำมาสร้างให้เกิดความรู้ในเชิงทฤษฎีขึ้น เมื่อการศึกษาอย่างเป็นทางการมีบทบาทต่อสังคมไทยมากขึ้น ส่งผลให้วิธีการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการจากเดิมตามแบบโบราณซึ่งเป็นวิธีการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวได้กลายเป็นวิชาการศึกษาในระบบอย่างสมบูรณ์แบบ ด้วยมีการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาของระบบการศึกษาในยุคปัจจุบัน แต่ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับศิษย์ที่มีมาตั้งแต่โบราณยังได้ถูกนำมาใช้ในกระบวรการถ่ายทอดการบรรเลงจะเข้อยู่ตลอดเวลา”

ในการบรรเลงจะเข้ขั้นสูง กลวิธีการบรรเลงเฉพาะเครื่องดนตรีต่างๆ จะถูกนำมาใช้ในการประดิษฐ์ทำนองอย่างเหมาะสมตามลักษณะของทำนองเพลงรูปแบบต่างๆ ตามที่ผู้เชี่ยวชาญได้รับการถ่ายทอดมา และมีอิทธิพลต่อแนวคิดการประพันธ์เพลงเดี่ยวจะเข้ขึ้นใหม่ให้เป็นของตนเอง แสดงให้เห็นถึงวิธีการดีดจะเข้ที่มีรูปแบบการบรรเลงที่ชัดเจนและพัฒนาเป็นมาตรฐานมาอย่างต่อเนื่องให้นักดนตรีจะเข้ในปัจจุบันได้ศึกษาได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เดี่ยวจะเข้เพลงทยอยเดี่ยวของสำนักหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ของสรายุทธ์ โชติรัตน์ (2552) พบว่า *เพลงทยอยเดี่ยวทางจะเข้ที่ทำการศึกษาประพันธ์ขึ้นโดยหลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) โดยยึดหลักของปี่ในการตกแต่งทำนองทยอยเดี่ยวทางจะเข้เป็นหลัก ตลอดจนกลวิธีการบรรเลงตามอัตลักษณ์ของจะเข้ทั้งสิ้น 14 กลวิธีพิเศษ คือ ดีดสะบัดสามเสียงลง ดีดสะบัดสามเสียงขึ้น ดีดปริบ(สะบัดสองเสียง) ดีดสะบัดเสียงเดียว ขยี้ รูดสาย โปรยเสีย ควบเสียง กล้ำเสียง ดีดเสียงแต๋ว พรมนิ้ว กระทบสองสาย กระทบสามสาย กระทบสองสาย (ทิง-นอย)* จึงสรุปได้ว่า ระเบียบวิธีการดีดจะเข้ขั้นสูงเป็นวิธีการบรรเลงด้วยกลวิธีเฉพาะของเครื่องดนตรี มีรูปแบบการตกแต่งทำนองและระเบียบวิธีการบรรเลงที่นิยมปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่อาจมีความแตกต่างกันในรายละเอียดบางอย่างซึ่งถือว่าเป็นอัตลักษณ์ของครูหรือศิลปินแต่ละท่าน อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมของผลการศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 4 ท่านนั้น ผู้ที่สนใจสามารถนำระเบียบวิธีที่ได้นำเสนอในงานวิจัยฉบับนี้ ไปเป็นแบบอย่างในการบรรเลงได้ไม่มากก็น้อย

ISSN 2586 – 9450 (Print) / ISSN 2697 – 4290 (Online)

เอกสารอ้างอิง

Apichai Pongluelert, Interview, 2021

Hemarat Hemhongsa. (1998). **The Evolution of the Transmission in Jakhae Performance : A Historical Research**. Thesis, Master of Education, Chulalongkorn University, Bangkok (Thailand).

Kumkom Pornprasit, Interview, 2021

Narong Kheantongkul, Interview, 2021

Nipa Sophasamrit. (1998). **A Study of the Efficiency of the Instructional Package for Basic Jakhe for First Year Students, Majoring in Jakhe at Dramatic Arts College.** Thesis, Master of Arts, Mahidol University, Bangkok (Thailand).

Pichayapa Manaviriyaphap. (2016). **A Study of Transmission Process and Khim Teaching Techniquesof Nithi Srisawang.** Thesis, Master of Education Program in Music Education, Chulalongkorn University, Bangkok (Thailand).

Roongtiwa Kitmee. (1997). **Jakhe : Making and Playing Methods.** Thesis, Master of Arts, Mahidol University, Bangkok (Thailand).

Sarayut Chotirut. (2009). **A musical analysis of Tayoy Deaw solo for Ja-Khay of Luang Pradit Phairoh (Sorn Silapabanleng) School.** Thesis, Master of Arts, Chulalongkorn University, Bangkok (Thailand).

Suthan Buatang, Interview, 2020